

14

Årsmelding 2014

Årsmelding 2014

Hovedstyrets beretning
og nøkkeltall

© Norges forskningsråd 2015

Norges forskningsråd
Drammensveien 288
Postboks 564
1327 Lysaker
Telefon +47 22 03 70 00
Telefaks +47 22 03 70 01
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Design omslag: Design et cetera AS
Trykk: 07 Gruppen/Forskningsrådet
Opplag: 100

Oslo, mars 2015
ISBN 978-82-12-03434-1 (trykk)
ISBN 978-82-12-03435-8 (pdf)

Forord

Årsmeldingen 2014 er et utdrag av Forskningsrådets årsrapport 2014. I årsmeldingen er Hovedstyrets årsberetning tatt med, hovedtallene i årsregnskapet, nøkkeltall for Forskningsrådets samlede virksomhet samt en oversikt over medlemmer av Hovedstyret og divisjonsstyrene i 2014. Hensikten er å gi en kortfattet fremstilling av Forskningsrådet arbeid med finansiering, rådgivning og kommunikasjon i 2014. Den formelle og fullstendige tilbakemeldingen til departementene om Forskningsrådets bruk av bevilgningen og resultater for 2014 er gitt i Årsrapport 2014.

Arvid Hallén
Adm. direktør

Hovedstyrets beretning

Etter flere år uten realvekst til Forskningsrådet ble det i 2014 gitt betydelig økte ressurser til å satse. Dette har resultert i økt aktivitet på en rekke områder, særlig innenfor de åpne arenaene for næringslivet, mot Horisont 2020, det bilaterale samarbeidet, og aktiviteter som støtter opp om et mer velfungerende forskningssystem – i første rekke senterordningene og forskningsinfrastruktur. Dette har blitt forsterket av at en ny generasjon Store programmer er kommet på plass. Det strategiske arbeidet er tatt videre, både gjennom oppfølging av strategier, policyer og programplaner fra tidligere år, men også gjennom et omfattende arbeid med ny hovedstrategi for Forskningsrådet. En ny Policy for grunnforskning er også ferdigstilt. Forskningsrådet har selv arrangert og deltatt på en rekke møter og arrangementer for å bidra til kunnskapsspredning og dialog om forskningspolitikk og kunnskapsbehov. Oppfølgingen av Regjeringens Langtidsplan for forskning og høyere utdanning har vært sentralt for Forskningsrådets budsjettarbeid. Gjennom å foreslå måltall og opptrappingsplaner fram til 2018, er det gitt et bidrag til hvordan satsings-områdene i planen kan dimensjoneres i årene fremover.

Et blikk bakover

2014 var det siste funksjonsåret for hovedstyret som ble oppnevnt i 2011, under ledelse av Ingvild Myhre. Denne fireårsperioden har vært preget av betydelig budsjettøkning, forsterket strategisk fokus og en videreutvikling av møteplassene for forskningspolitikk og kunnskapsspredning. Budsjettet er økt med 1 mrd. kroner, særlig mot Fri prosjektstøtte (FRIPRO), Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) og Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur. De åpne arenaene for forskning og innovasjon har forsterket sin rolle. Det er etablert en ny generasjon Store programmer, nye runder med Sentre for fremragende forskning (SFF) og Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI), og det er utviklet nye støtteformer som Nærings-ph.d., Offentlig sektor-ph.d. og Unge talenter. Det internasjonale arbeidet, særlig det rettet mot EU, er forsterket.

Det er utviklet underliggende strategier og policyer på de mest sentrale områdene i forskningspolitikken. *Innovasjonsstrategien, Policy for innovasjon i offentlig sektor, Regional policy, Veikartene for bilateralt internasjonalt samarbeid, Policy for grunnleggende forskning og Strategi for instituttsektoren* gir råd til myndigheter, forskningsmiljøer og virksomheter. Forskningsrådet har også gitt omfattende innspill til siste forskningsmelding og den nye langtidsplanen. Disse uttrykker ambisjoner for Forskningsrådets virksomhet og gir retning for det videre arbeidet på de ulike politikkområdene. Forskningsrådet har bidratt i vesentlig grad til kunnskapsgrunnlag for nasjonale strategier knyttet til bioteknologi, nanoteknologi og IKT. Også oppgaven som sekretariat og deltager i nesten alle 21-prosessene har gitt innflytelse på nasjonale strategiprosesser på sentrale områder for forskning og innovasjon. I tillegg er kunnskapsgrunnlaget for forskningspolitikken forsterket gjennom økt vekt på porteføljeanalyser, statistikk og evalueringer.

Forskningsrådet som møteplass for forskningspolitikk og kunnskapsspredning er også tatt videre i perioden. Flere dialogarenaer og møteplasser har fått et sterkere strategisk fokus og det er etablert flere faste møteplasser hvor viktige synspunkt blir fremmet, diskutert og vurdert. Næringslivsdagen, Nordområdekongressen, Infra-dagen og Kunnskapsgrunnlagsdagen er gode eksempler på dette, i tillegg til faste årlige konferanser knyttet til fag og næringsområder som energi, havbruk og miljø. Den administrative virksomheten er blitt mer profesjonalisert gjennom økt digitalisering og mer gjennomarbeidede systemer for FoU-administrasjon.

En policy for de store gjennombrudd

May-Britt og Edvard Mosers Nobelpris har gitt hele forsknings-Norge en smak av suksess, og viser at stort talent og målrettet innsats kombinert med langsiktig finansiering gjennom gode virkemidler og institusjonelle prioriteringer er den beste oppskriften for å bygge verdensledende forskningsmiljøer. Forskningsrådet har vært en del av suksessen. I 1991 fikk May-Britt og Edvard Moser hvert sitt doktorgradsstipend av Forskningsrådet og siden den gang har de to fått flere hundre millioner kroner fra

Forskningsrådet, det meste gjennom virkemidler som har hatt som mål nettopp å få fram verdensledende norske forskningsmiljøer. Sammen har de fått finansiering for å bygge et sterkt forskningsmiljø gjennom to forløpere til SFF-ordningen (RMF- og MH-grupper). De har fått midler gjennom FRIPRO, FUGE og NevroNor, og i 2010 fikk de en av de største bevilgningene til forskningsinfrastruktur som Forskningsrådet noen gang har gitt. I tillegg har de fått finansiering til et SFF, ikke bare én, men to ganger. Romslige rammer og forutsigbar finansiering er særlig viktige forutsetninger for å utvikle forskningsmiljøer som skal kunne hevde seg helt i toppen internasjonalt.

Betydningen av langsiktig, grunnleggende forskning kan ikke overvurderes i arbeidet med å skape forskning av topp internasjonal kvalitet. Over mange år har Forskningsrådet utviklet et sett av virkemidler for å kunne støtte opp om denne type målsettinger. I 2014 har Rådet samlet disse målsettingene i en ny *Policy for grunnleggende forskning*. Her fremheves behovet for mer grensesprengende grunnleggende forskning, behovet for at tematiske satsinger har tilstrekkelig bredde i sin satsing på grunnleggende forskning og behovet for ordninger som kan gi gode karrieremuligheter for yngre forskere. Målet er forskning som flytter forskningsfronten, bidrar til faglig fornyelse og er til nytte for samfunnet.

Oppfølgingen av den nye Langtidsplanen

Regjeringens *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning (2015–2024)* ble lansert i 2014.

Budsjettforslag 2016 følger opp *Langtidsplanen* gjennom å foreslå åtte satsingsområder som konkretiserer og spesifiserer hvilke områder som oppfattes som særlig viktige å følge opp i 2016. Dette er:

Havbasert forskning og innovasjon

Mot en ny energimiks

Klima, miljø og samfunn

Flere aktive og sunne år

IKT – Muliggjørende teknologier

Fornyelse i bredden av næringslivet

Nyskapende fagmiljøer

Bedre utnyttelse av Horisont 2020

Med tydelige prioriteringer, fastsatte måltall og en planlagt opptrapping på *Langtidsplanens* seks prioriterte områder, kan planen bli et instrument som gir bedre muligheter for koordinering i forskningspolitikken og økt forutsigbarhet for aktørene i forskningssystemet. I *Store satsinger 2016* fremmet Forskningsrådet derfor måltall for første del av langtidsplanperioden fram til 2018, med opptrappingsbehov for det enkelte år.

Ressurser til å satse

Etter flere år uten realvekst til forskning ble det i 2014 gitt betydelig ressurser til økt forskningsinnsats. Forskningsrådet mottok en økning i FoU-inntektene fra departementene på 420 mill. kroner og 69 mill. kroner fra andre kilder. Dette utgjør en økning på 6,4 prosent, eller en realvekst på ca. 3 prosent. Flere av Forskningsrådets hovedprioriteringer ble fulgt godt opp i Statsbudsjett 2014. Dette gjaldt særlig *Unge forskertalenter* og *Et mer forskningsorientert næringsliv* som gjennom henholdsvis Fri prosjektstøtte, BIA og FORNY, fikk betydelig vekst. Det gjaldt også *Fornybar energi og petroleum* og *Norske bioressurser*, hvor det ble gitt økning til flere av de Store programmene. *Internasjonalisering* fikk en betydelig økning til virkemiddelet STIM-EU, økningen kom særlig over KDs, NFDs og OED sine budsjetter. Det kom imidlertid mer begrenset vekst til helse- og omsorgssatsingen *Flere aktive og sunne år*, til *Klimaendringer og klimaomstilling* og *Vitenskapelig utstyr*.

Økte ressurser har gitt muligheter til flere store utlysninger i løpet av 2014. Forskningsrådet hadde i 2014 sin hittil største samlede utlysning rettet mot næringslivet noen sinne. Omtrent 850 mill. kroner ble lyst ut fra syv næringsrettede programmer. Det ble også utlyst 907 mill. kroner innenfor Fri prosjektstøtte der resultatet ble 145 nye prosjekter, hvorav 64 innenfor den nye søknadstypen Unge forskertalenter. Drøyt 170 mill. kroner ble fordelt til forskning på klimaomstilling, også dette den største tildelingen av midler til klimaforskning noensinne. Det ble videre gjennomført en fellesutlysning på 240 mill. kroner mellom fire programmer med tilgrensende ansvar innenfor økosystemforskning. I 2014 ble det lyst ut midler innenfor nasjonal forskningsinfrastruktur som vil kunne resultere i kontrakter på 1-1,2 mrd. kroner fra 2015. SkatteFUNN på sin side, mottok og behandlet 3000 søknader for 2014, noe som er en økning på 20 prosent fra året før. Det ble også for første gang utlyst midler rettet mot NCE- og GCE-klyngene.

Overføringer som utfordrer

Samlet var det en økning i bevilgningene til FoU-prosjekter på rundt 1 mrd. kroner i 2014, dels finansiert ved overførte midler og dels gjennom økte tildelinger. En ser nå effektene av økt budsjett og at Handlingsrettede programmer bevilger til nye prosjekter i økt omfang. Forbruket på FoU-prosjektene, og dermed kapasiteten i forskningsmiljøene, øker med 611 mill. kroner. Overføringene stiger imidlertid fortsatt og er nå oppe i 3,2 mrd. kroner. Det er fremdeles den sterke periodiseringen av virkemidlene som er hovedproblemet. Det er erkjent at det må en ny driftsmodell på plass for å ta tak i overføringsproblemet, og det er i 2014 lagt ned mye arbeid i å utvikle konseptet for en slik ny modell.

Vellykkede virkemidler fornyes

I 2014 er det etablert en ny helhetlig IKT-satsing – IKTPLUS – som skal bygge opp en portefølje innenfor fire satsingsområder kalt *grenseland, front, vekst og fyrtårn*. Dette skal skje blant annet gjennom egne tiltak og gjennom finansiering av relevante IKT-prosjekter i andre satsinger, som for eksempel innenfor FRIPRO og SFI, slik at det kan etableres en helhetlig IKT-portefølje på tvers av satsinger i Forskningsrådet. Det prøves også ut en styringsstruktur uten permanent programstyre, men med et rådgivende utvalg i tett samarbeid med Forskningsrådets administrasjon, og hvor divisjonsstyret trekkes tettere med i allokering av midler mot satsingsområdene og følger framdriften i IKTPLUS gjennom portefølje- og målstyring.

Også andre programmer og satsinger er fornyet og tatt videre i en ny periode. KLIMAFORSK har fått ny programplan. Det er vedtatt å videreføre satsinger innenfor akvakultur, havet og kysten og miljø gjennom programsatsingene HAVBRUK2, MARINFORSK og MILJØFORSK. Det er lagt til rette for en ny runde med Forskningsentre for miljøvennlig energi (FME). Det er etablert et nytt, helhetlig program for transportforskning (TRANSPORT 2025) som sikter mot å forsterke og fornye innsatsen innenfor samferdsel. Bedriftenes samfunnsansvar og forpliktelse til ansvarlig teknologiutvikling blir stadig viktigere i samfunnsdebatten. Forskningsrådet etablerte et nytt program for ansvarlig innovasjon og bedriftens samfunnsansvar (SAMANSVAR) i 2014. I samarbeid med Innovasjon Norge og Siva ble det etablert et nytt helhetlig klyngeprogram.

Mobilisering av næringslivet

Mobilisering og kvalifisering av næringslivet til økt satsing på forskning og innovasjon har krevd målrettet innsats fra Forskningsrådet rettet mot enkeltbedrifter og næringsklynger, i samarbeid med nasjonale og regionale virkemiddelaktører, inkludert de regionale forskningsfondene. Forskningsrådet har fått sin første *Regionale policy*, der mobilisering er et sentralt innsatsområde, og det er inngått nye samarbeidsavtaler med Innovasjon Norge og Siva, både på regionalt og nasjonalt nivå. I 2014 lanserte Forskningsrådet Prosjektidé, et tilbud til bedrifter om hjelp til å etablere gode prosjekter, og SkatteFUNN arrangerte Åpen dag for næringslivet i alle landets fylker.

Forskningsrådet bevilget også ca. 1,6 mrd. kroner over de neste åtte årene til 17 nye SFI-er. Sentrene som skal drive forskning i tett samarbeid mellom bedrifter og forskningsmiljøer, kommer til å styrke innovasjonsevnen i norsk næringsliv og gi forskningsmiljøene forutsigbarhet i sin næringsrettede forskning. Denne satsingen utløser over tre milliarder kroner over de neste åtte årene. Seks av de 17 sentrene får kvinnelig senterleder. Også Høgskolen i Ålesund og Universitetet i Agder er blant verts-institusjonene, noe som er et godt uttrykk for at SFI-ordningen er et viktig virkemiddel for målet om økt kvalitet, kapasitet og relevans i hele landet.

En sterkere innsats for offentlig sektor

Innovasjon i offentlig sektor er et av de seks prioriterte hovedområdene i Regjeringens *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning*. Dette tydeliggjør at forskningsbasert innovasjon i offentlig sektor skal stå sentralt i forskningspolitikken framover. Dette er i tråd med ambisjonene for Forskningsrådets *Policy for innovasjon i offentlig sektor* fra 2013 som er fulgt opp på flere viktige områder. Det er utviklet flere programsatsinger hvor innovasjon i offentlig sektor utgjør sentrale aksjonsområder. Forskning og innovasjon i utdanningssektoren (FINNUT), Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferdstjenester (HELSEVEL), Demokratisk og effektiv styring, planlegging og forvaltning (DEMOS), men også IKTPLUSS og Transport 2025 skal frambringe kunnskap knyttet til det offentlige tjenestetilbudet innenfor utdanning, helse og omsorg, styring, deltakelse og planlegging. Søknadstypen Offentlig sektor-ph.d. er blitt en suksess med 17 stipender i alle typer offentlige virksomheter. Det er også gjort mer for å mobilisere kommunesektoren og bidra til mer innovative innkjøp fra offentlig sektor.

Forskningsrådet deltok i utarbeidelsen av den nasjonale strategien HelseOmsorg21 (HO21), både gjennom deltakelse i Topplederforum, strategigruppen og arbeidsgruppene. Forskningsrådet var også sekretariat for prosessen. Strategiens anbefalinger av relevans for offentlig sektor, er særlig knyttet til utviklingen av et kunnskapsbasert helse- og omsorgssystem med sterkere brukermidvirkning og vekt på effekter av tiltak. Kompetanse- og kunnskapsløft spesielt for kommunesektoren står sentralt. Andre områder som trekkes fram i strategien er større utnyttelse av helsedata og bedre klinisk behandling. Ansvar for oppfølgingen av HO21 ligger hos alle involverte aktører, og med tilrettelegging fra Helse- og omsorgsdepartementet og andre departementer. Forskningsrådet har startet oppfølgingsprosessen i et divisjonsovergrepene samarbeid.

Det er også avholdt flere viktige konferanser knyttet til utfordringer for offentlig sektor. *Hvordan møter vi eldrebølgen* belyste sentrale utfordringer for offentlig sektor knyttet til fremtidens store demografiske endringer. Også avslutningskonferansen for evaluering av NAV-reformen fikk oppsummert viktige perspektiver for gjennomføring av store politiske reformer.

Et instituttansvar som følges opp

Strategi for instituttsektoren, som ble lansert i 2013, er i 2014 tatt videre ved at Forskningsrådet har utdypet de statlige retningslinjenes krav til offentlig basisfinansiering. Dette er gjort ved å sette målbare minimumsnivåer for instituttens virksomhet og resultater. Med utgangspunkt i de presiserte retningslinjene har Rådet anbefalt at det gis basisbevilgning til ett av de seks instituttene som i 2014 søkte om en slik vurdering. Det strategiske ansvaret for instituttsektoren har også vært ivarett ved aktivt å bidra til en forbedret STIM-EU-ordning, som er bedre tilpasset instituttsektorens rammevilkår i Horisont 2020. Ordningen blir i 2015 etablert med en åpen ramme som gir 1/3 påslag for hver EU-krone, og det gis ytterligere tillegg for koordinatorrolle og samarbeid med bedrifter og offentlig virksomhet. Det er også lagt en plan for evaluering av alle norske forskningsinstitutter innenfor de fire fordelingsarenaene for statlig basisfinansiering. I 2014 startet evalueringen av de åtte miljøinstituttene, mens evalueringen av de 14 teknisk-industrielle instituttene står for tur i 2015.

Ut mot Europa og resten av verden

Regjeringens *Strategi for forsknings- og innovasjonssamarbeidet med EU* har fått betydelig oppmerksomhet etter at den kom før sommeren 2014. Forskningsrådet har satt i gang en rekke tiltak som skal bidra til bedre utnyttelse av Horisont 2020. Dette er tiltak rettet mot informasjon og kommunikasjon, strategisk rådgivning og analyse, politisk påvirkning, resultater og effekter, programinnretting, stimulerings- og støtteordninger, og kompetanse og veiledningsarbeid i Forskningsrådet og ute i institusjonene. Hittil er STIM-EU-ordningen vesentlig styrket, NCP-korpset vil bli utvidet, mobiliserings- og informasjonsarbeidet er gjort mer målrettet, programmene er satt til å mobilisere og kvalifisere for økt EU-deltakelse og Forskningsrådet arbeider med å gjøre norsk forskning mer synlig i Brussel.

Verden utenfor EU er viktig for mange fag- og temaområder. Forskningsrådet har utarbeidet *Veikart for forskningssamarbeid* med de åtte prioriterte samarbeidslandene utenfor EU/EØS: Brasil, Canada, India, Japan, Kina, Russland, Sør-Afrika og USA. Veikartene er utarbeidet blant annet på grunnlag av en omfattende bibliometrianalyse av norsk forskning. Formålet er å styrke samarbeidet med de prioriterte landene og gjøre det mer målrettet. Veikartene oppsummerer status for forskningssamarbeidet med hvert av landene, beskriver forskningssystemene og landenes sterke og svakere sider som forskningsnasjoner. I tillegg omtaler Veikartene hvilke temaer og virkemidler som er særlig aktuelle for norsk forskningssamarbeid.

Kunnskapsspredning og dialog om forskning og forskningspolitikk

Resultatene fra forskning må gjøres synlig og realiseres i samfunn og næringsliv. En bred kommunikasjon om forskningens resultater skjer hvert år gjennom en rekke større konferanser for forskere, brukere og myndighetspersoner. *Energikonferansen*, *Havbrukskonferansen*, *Bioøkonomikonferansen*, *IKT-konferansen*, *Norge-Russlandkonferansen* og *Næringslivsdagen* er kontaktpunkter hvor næringene, bedriftene og forskerne kan møte hverandre for å få oppdatert kunnskap og diskutere forskningsbehov fremover. Også Forskningsrådets markerte deltagelse på høyprofilerte internasjonale konferanser som *Arctic Frontiers* i Tromsø, *ONS-konferansen* i Stavanger og *Nor-Fishing* i Trondheim bidrar til synliggjøring av norsk forskning og politikktutviklingen. Forskningsrådet var også medarrangør av Lerchendalkonferansen som samlet ledere fra næringsliv, forskning, forvaltning og politikk til rådslag om hvordan norske og internasjonale bedrifter, i samspill med myndigheter og andre samfunnsaktører, kan bidra til en bærekraftig fremtid.

Konferanser er også med på å sette den forskningspolitiske dagsorden. De to svenske forskerne Benner og Öquist fikk stor oppmerksomhet da de deltok på Forskningsrådets årvisse konferanse om kunnskapsgrunnlaget for forskning og innovasjonspolitikken. Benner og Öquists rapport *Rom for økte ambisjoner* har vært grunnlag for en lang rekke diskusjoner, medieoppslag og forskningspolitiske utspill. Både rapporten og konferansen viste at det er nødvendig med en sterkere satsing på forskning av høy kvalitet ved universitetene dersom disse skal utvikles til verdensledende fagmiljøer.

Forskning og forskningsformidling har stått sentralt i grunnlovsjubileet i 2014. I regi av Forskningsrådet er det utgitt over 30 bøker og en rekke artikler, og forskerne i prosjektene har deltatt på et stort antall arrangementer i inn- og utland. Et høydepunkt var ett døgn med ny forskning om Grunnloven og dens historie, formidlet gjennom en 24 timers tv-sending direkte fra Eidsvollsbygningen. Blant innslagene var 112 eidsvollsmenn på 112 minutter, foredrag og samtaler om valgprosessene rundt i landet, om ytre press på Norge i 1814 og om menneskerettigheter og jødeforbud.

Gjennom *Forskningsdagene* formidles forskning fra mange fagfelt til allmenheten. Hovedtema i 2014 var "Kommunikasjon" og i løpet av tolv festivaldager i september var det over 100 arrangementer rundt om i landet. Forskningskonkurransen Årets Nysgjerrigper, for barn mellom 6 og 13, ble arrangert for 25. gang. Lærerveiledningen i Nysgjerrigpermetoden kom ut i ny, revidert utgave, og 725 lærere deltok på kurs i løpet av året.

Open access – felles innsats og felles resultater

Åpenhet og kunnskapsdeling er en forutsetning for all god forskning. En viktig målsetting er at resultatene fra offentlig finansiert forskning i form av vitenskapelige publikasjoner og data blir offentlig tilgjengelige. Forskningsrådets nye *Policy for tilgjengeliggjøring av forskningsdata* angir tiltak for bevaring, deling og tilgjengeliggjøring av forskningsdata, blant annet gjennom å tilrettelegge for arbeidsdeling, prosedyrer for datahåndtering, krav til arkivering og gjennom å bidra til investering i infrastruktur. Hensikten er å bidra til at forskningsdata blir tilgjengelige for relevante brukere, på like betingelser og til lavest mulig kostnad. Forskningsrådets *Prinsipper for åpen publisering* er tatt videre ved at Rådet vil dekke publiseringskostnadene i åpne tidsskrift. I 2014 er det utviklet en ny finansieringsordning "Stimuleringstiltak for åpen tilgang" (STIM-OA) som er åpen for alle norske forskningsinstitusjoner og vil dekke kostnader for åpent publiserte artikler uavhengig av hvordan forskningsaktiviteten bak er finansiert. Ordningen vil gjelde i perioden 2014–2019.

Et moderne forskningsråd i nye lokaler

Forskningsrådet flyttet i juni 2014 inn i nye moderne lokaler på Lysaker utenfor Oslo sentrum. Bygget er utstyrt med et eget møte- og konferansesenter som skal legge til rette for de drøyt 2000 møtene, seminarene og konferansene Forskningsrådet avholder hvert år. Det er også lagt vekt på effektiv arealutnyttelse gjennom åpne kontorlandskap, som skal bidra til nye arbeidsmåter og samhandlingsmønstre blant de ansatte. Bygget er sentralt plassert langs E18 og er enkelt å besøke enten en kommer med tog, flytoget, buss, sykkel eller bil.

Et heldigitalt prosjekt- og søknadsbehandlingssystem er bygget opp over en tiårsperiode, med betydelig ressursinnsats, men også med betydelige gevinster for forskere, fageksperter og FoU-administrativt personale. Brukerundersøkelsen fra 2014, om hvordan eksterne og interne opplever de digitale verktøyene knyttet til søknadsprosess og prosjektoppfølgning, viste at systemene oppleves som meget gode. I det videre arbeidet med å utvikle sammenhengende, enkle og lett tilgjengelige virkemidler, er forbedrede digitale løsninger en hovedutfordring. I 2014 har Forskningsrådet etablert en ny digitaliseringsstrategi, som angir innsatsområder og nye arbeidsformer for bedre løsninger.

I 2014 har Forskningsrådet fordelt 8,05 mrd. kroner, 2513 mill. kroner til UoH-sektoren, 3055 mill. kroner til instituttsektoren (inkl. basisbevilgning), 1258 mill. kroner til næringslivet og 223 mill. kroner til helseforetakene. Det var i gang 5407 prosjekter og Forskningsrådet har finansiert 1217 årsverk doktorgradsstipend. Med utgangspunkt i Forskningsrådets prosjekter har det samlet vært produsert flere tusen artikler i vitenskapelige tidsskrifter med fagfellevurdering, rapporter, foredrag og bøker, og det er etablert nye foretak, nye patenter og skapt nye metoder og modeller. Forskningsrådet har behandlet 5129 søknader og gitt bevilgning til 1968 nye prosjekter. Forskningsrådet har hatt større FoU-aktivitet med samme administrative kapasitet.

Regnskapet viser at det i 2014 ble det brukt 571 mill. kroner til intern administrasjon til å utøve Rådets tre hovedoppgaver: finansierings-, rådgivnings- og møteplassfunksjonen. Det ble brukt 192 mill. kroner til ekstern administrasjon knyttet til drift, søknadsvurdering, utredning og kommunikasjon fra Forskningsrådets 70 programmer og utvalg. Forskningsrådets interne administrasjon utgjør 449 årsverk (458 personer) ved utgangen av 2014. Ledergruppen utgjør 40 personer, rådgivere utgjør 349, mens konsulenter utgjør 69 personer. Rådet har et mål om balansert kjønns sammensetning på alle nivåer i organisasjonen. På ledernivå er kjønnsbalansen tilfredsstillende med 48,6 prosent kvinner i lederstillinger. I øvre saksbehandler-/rådgiversjikt er det en viss overvekt av kvinner i forhold til menn.

Forskningsrådet er opptatt av arbeidsmiljøspørsmål og driver forebyggende HMS-arbeid blant annet gjennom regelmessig kartlegging av det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet, medarbeiderundersøkelser hvert annet år, oppfølging av sykemeldte og samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Sykefraværet er fortsatt lavt (3,8 prosent), men viser en liten økning sammenlignet med 2013. Forskningsrådet arbeider aktivt med sikkerhet og beredskap.

En tilfredsstillende måloppnåelse

2014 var et år der Forskningsrådet høstet av tidligere innsats og fulgte opp strategier og policyer fra tidligere år. Nobelprisen i medisin, som også Forskningsrådet har bidratt til, var utvilsomt et uttrykk for dette. Mer nærliggende kommer dette til uttrykk ved at budsjett 2014 innebar en betydelig vekst til Forskningsrådet, ved at prosjektbevilgningene økte med rundt 1 mrd. kroner, og ved at det har skjedd en videreutvikling på en rekke områder som har grunnlag i evalueringer, utviklingsarbeid, strategier, policyer og programplaner fra tidligere år.

I 2014 kom så å si hele den nye generasjonen Store program på plass. Dette innebærer forsterket innsats og ny retning på sentrale områder for norsk forskning. Evalueringen av Fri prosjektstøtte fra 2012 er fulgt opp, og virkemiddelet er utviklet tydeligere mot grensesprengende forskning, unge talenter og de beste forskningsgruppene. *Innovasjonsstrategiens* vektlegging av bredde, spiss og nytte har resultert i betydelig vekst til breddevirkemiddelet BIA og en rekordstor popularitet for SkatteFUNN. Nytte er også satt tydeligere på dagsordenen gjennom økt satsing på FORNY2020. Fjorårets *Strategi for instituttsektoren*

kodifiserte Forskningsrådets instituttpolitikk, men la også grunnlaget for de målbare kravene til produksjon som nå er satt for om et institutt skal kunne omfattes av den statlige basisfinansieringsordningen. Også *Policy for innovasjon i offentlig sektor* er tatt videre gjennom nye programsatsinger og introduksjon av Offentlig sektor-ph.d.

Forskningsrådet har hatt betydelig aktivitet på alle sine ansvarsområder i 2014. Styrets vurdering er at Forskningsrådet har hatt tilfredsstillende måloppnåelse i 2014. En slik vurdering betyr ikke at det ikke er behov for forbedringer på mange områder. Måloppnåelsen er bedre på aktiviteter knyttet til forskning og innovasjon i næringslivet, videreutvikling av de åpne arenaene og aktiviteter som støtter opp om et velfungerende forskningssystem, mens den er noe svakere på sider ved oppfølgingen av enkelte av de nasjonalt prioriterte temaområder. Svakest er måloppnåelsen knyttet til en mer effektiv utnyttelse av forskningsbevilgningen, noe økningen i overføringer er et uttrykk for.

Vurdering av fremtidsutsikter

Bildet som tegnes av det norske samfunnet fremover, både i Perspektivmeldingen og av produktivitetskommissjonen, viser at omstillingsutfordringene blir større. Forskning og utvikling må bidra til å løse utfordringene i et samfunn med flere eldre, et mer ustabilt klima, svakere produktivitet, økt press på velferdsstatens tjenester, og en økonomi som må bli mindre oljeavhengig. Regjeringens énprosentmål for FoU innen 2020 er et uttrykk for dette, men er også et signal til Forskningsrådet om å ta aktiv del i en slik satsing.

Hovedstyret har også sett fremover. Det er lagt arbeid i å utvikle en ny hovedstrategi etter *I front for forskningen* som utgår i 2014. Særlig viktige utfordringer for Forskningsrådet er Rådets bidrag til å få fram flere verdensledende forskningsmiljøer som kan bidra med mer banebrytende forskning, at de internasjonale forskningsarenaene – og særlig Horisont 2020 – utnyttes bedre, men også at Forskningsrådet utvikler virkemidler som er enkle, forutsigbare og lett tilgjengelige.

De store samfunnsutfordringene må også stå mer sentralt i Rådets hovedstrategi. Forskningen må gi et større bidrag til bærekraftige løsninger i næringsliv, samfunn og i forvaltningen av natur og miljø, samtidig som privat og offentlig sektor må bruke forskningsbasert innovasjon mer aktivt i verdiskaping og fornyelsesarbeid. En bærende idé er at ny hovedstrategi skal markere en tydeligere samfunnsrolle for Forskningsrådet ved at Rådet gjør samfunnets utfordringer til sin agenda og viser hvordan forskning og innovasjon kan være en del av løsningen. Dette er utfordringer som vil ligge til grunn når den nye hovedstrategien vedtas av et nytt hovedstyre i 2015.

Det er tatt og blir tatt viktige grep som vil prege forskningspolitikken og forskningssystemet fremover. Både *Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning* og *Strategi for forsknings- og innovasjonssamarbeidet med EU* gir retning for Forskningsrådets fremtidige innsats. Også *Handlingsrom for kvalitet* (finansieringssystemet) og den kommende meldingen om institusjonsstruktur i høyere utdanning vil gi premisser for Forskningsrådets arbeid. En felles målsetting i disse meldingene er ønsket om økt kvalitet og verdensledende forskning, forskning som kan bidra til å løse samfunnsutfordringene, og behovet for mer innovasjon i privat og offentlig sektor.

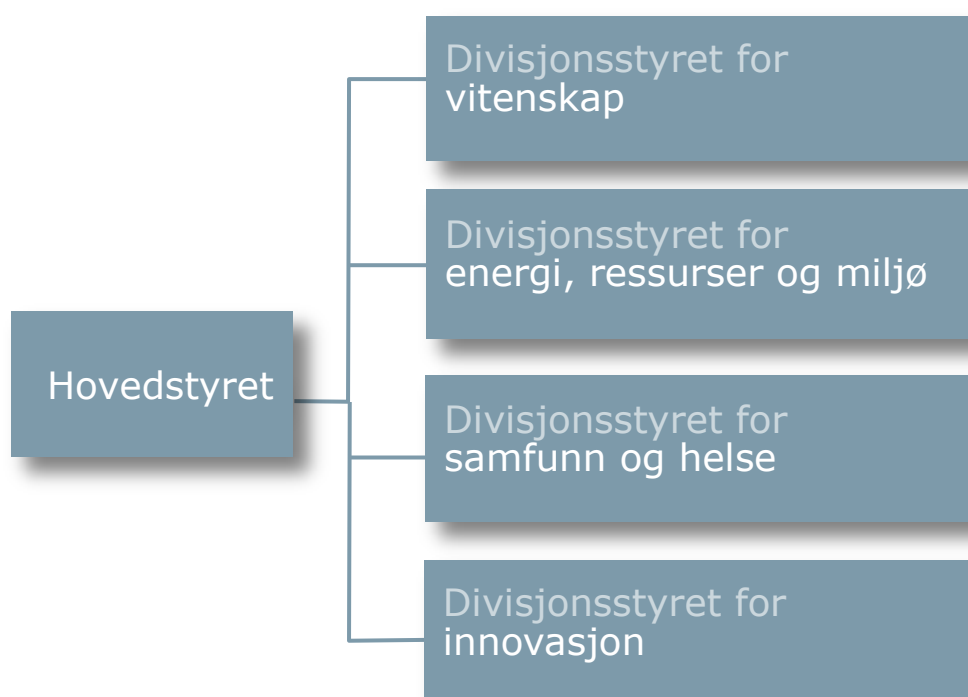
Fellesnevneren på alle disse områdene er behovet for å støtte opp om de endringsskapende kreftene som kan skape omstilling, samarbeid, ny retning og økt innsats i forskningsmiljøene. Muligheten for endring kommer ofte utenfra, ofte når nye friske midler blir stilt til disposisjon, og når det stilles krav som gjør at en må strekke seg enda lenger. Forskningsrådets virkemidler skal virke på denne måten. Det betyr at Forskningsrådet fremover har en meget viktig rolle å spille i realiseringen av forskningspolitikken.

Styrer og utvalg

Hovedstyret er Forskningsrådets øverste organ. Den faglige virksomheten i Norges forskningsråd skal ledes av fire divisjonsstyrer med ansvar for henholdsvis: fag- og disiplinutvikling, og utviklingen av forskningssystemet, forskning og innovasjon i og for næringslivet, velferdssamfunnets utfordringer knyttet til områdene helse, velferd og utdanning og til slutt globale utfordringer knyttet til områdene energi, miljø og klima. Hovedstyret oppnevner divisjonsstyrene som har ansvar for den faglige virksomheten. Hovedstyret og divisjonsstyrene hadde følgende medlemmer i 2014.

I 2014 var det totalt 650 personer som deltok i 70 styrende organer med bevilgningsfullmakt. Dette er utvalg med rett til å fordele forskningsmidler. I tillegg har Forskningsrådet en rekke ad hoc-utvalg, underutvalg og paneler som bistår i rådgivning og søknadsbehandling. Kvinneandelen er samlet sett godt innenfor kravet om 40 prosent kvinner i styrer og utvalg. Dette gjelder innenfor alle divisjoner. Gjennomsnittsalderen for de medlemmer som har oppgitt alder er i 2014 på 58 år for menn og 55 år for kvinner. Alle sektorer er godt representert i styrende organer.

Oversikt over medlemmer i hovedstyre og divisjonsstyrer i 2014

Hovedstyret

Ingvild Myhre (leder)
Jarle Aarbakke
Kari Melby
Vibeke Hammer Madsen
Gunnar Bovim
Sverre Gotaas
Agnes Landstad
Jarle Møen

Øyvind Fylling-Jensen

Anna Aabø, 1. vara
Knut Arne Hovdal, 2. vara

Nina Hedlund, ansattes repr.

Johs. Kolltveit, ansattes 1. vararepr.

Dag Høvik, ansattes 2. vararepr.

Divisjonsstyret for vitenskap

Kari Melby (leder)
Stig Slørdahl
Dag L. Aksnes
Kenneth Ruud
Gry Alsos
Anne Flåøyen
Mette Halskov Hansen
Jørn Wroldsén
Hanne Rønneberg

Divisjonsstyret for samfunn og helse

Gunnar Bovim (leder)
Yngvar Åsholt
Torunn Lauvdal
Nils Øveraas
Anne Husebekk
John-Arne Røttingen
Nina Tangnæs Grønvold
Gunnar M. Sørbø
Sigrun Vågeng, fram til 14.2.2014
Mari Rege fram til 13. juni 2014
Tone Marie Nybø Solheim, fra sept 2014

Divisjonsstyret for energi, ressurser og miljø

Sverre Gotaas (leder)
Paul Birger Torgnes
Bernt-Erik Sæther
Grete Hovelsrud
Alfred Nordgård
Cecilie Mauritzen
Erling Holden
Nils Oskal
Anne Kathrine Fossum
Helle Brit Mostad

Divisjonsstyret for innovasjon

Vibeke Hammer Madsen (leder)
Toril A. Nagelhus Hernes
Camilla C. Tepfers
Anthony Kallevig
Rune Nystad
Tore Ulstein
Lars Holden
Stig-Erik Jakobsen
Inger Ferner Heglund

Årsregnskap Norges forskningsråd

Resultatregnskap

	Note	2014	2013
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	8 086 249	7 672 407
Salgs- og leieinntekter	1	8 337	14 971
Andre off./private tilskudd	1	244 445	159 810
<i>Sum driftsinntekter</i>		<i>8 339 031</i>	<i>7 847 188</i>
Driftskostnader			
Forskningsprogrammer	3	3 516 933	3 142 854
Frittstående prosjekter	3	884 130	881 382
Infrastrukturiltak	3	2 317 962	2 184 591
Nettverkstiltak	3	500 754	428 993
Diverse FoU-kostnader	3	131 427	115 501
Forvaltning	3	178 222	147 492
Lønn og sosiale kostnader	2,3	454 414	445 181
Andre driftskostnader	3	-138 751	-107 436
Avskrivninger	5	55 566	40 849
<i>Sum driftskostnader</i>		<i>7 900 657</i>	<i>7 279 406</i>
Driftsresultat		438 374	567 782
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	2 425	3 034
Finanskostnader	6	-136	-510
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		<i>2 290</i>	<i>2 524</i>
Resultat av periodens aktiviteter		440 663	570 306
Endring pensjonsforpliktelser	19	-1 092	8 647
Avregninger			
Forskningsforpliktelser	15	441 889	573 309
Administrativ avsetning	15	7 162	-6 108
<i>Sum avregninger</i>		<i>449 051</i>	<i>567 201</i>
Periodens resultat (til virksomhetskapital)		-7 296	-5 541
<i>Disponeringer</i>			
Eiendomsfond	8	3 671	5 166
Investeringsfond	8	-10 967	-10 710
<i>Sum disponeringer</i>		<i>-7 296</i>	<i>-5 544</i>

Balanse

EIENDELER	Note	31.12.2014	31.12.2013
A. Anleggsmidler			
Varige anleggsmidler			
Bygninger, tomter og annen fast eiendom	5	9 555	9 555
Maskiner og transportmidler	5	123 129	106 671
<i>Sum varige anleggsmidler</i>		<i>132 684</i>	<i>116 226</i>
Finansielle anleggsmidler			
<i>Sum finansielle anleggsmidler</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Sum anleggsmidler		132 684	116 226
B. Omløpsmidler			
Fordringer			
Kundefordringer	13	32 603	37 600
Andre fordringer	14	4 651	6 938
Ansatte - lønnslån	14	851	702
Fordringer på departementer		0	0
<i>Sum fordringer</i>		<i>38 105</i>	<i>45 240</i>
Kasse og bank			
Bankinnskudd	17	4 641 916	3 976 023
Andre kontanter og kontantekvivalenter	17	0	0
<i>Sum kasse og bank</i>		<i>4 641 916</i>	<i>3 976 023</i>
Sum omløpsmidler		4 680 021	4 021 263
Sum eiendeler		4 812 705	4 137 489

Balanse

VIRKSOMHETSKAPITAL OG GJELD	Note	31.12.2014	31.12.2013
C. Virksomhetskapi tal			
Opptjent virksomhetskapi tal			
Investeringsfond	8	14 980	25 947
Eiendomsfond	8	46 046	42 375
<i>Sum opptjent virksomhetskapi tal</i>		<i>61 026</i>	<i>68 322</i>
Sum virksomhetskapi tal		61 026	68 322
Pensjonsforpliktelse r	19	-31 180	-30 087
D. Gjeld			
Avsetning for langsiktige forpliktelse r			
Pensjonsforpliktelse r	19	31 499	30 406
<i>Sum avsetning for langsiktige forpliktelse r</i>		<i>31 499</i>	<i>30 406</i>
Annen kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	18	1 395 173	1 170 694
Skyldig skattetrekk	18	18 469	20 708
Skyldige offentlige avgifter	18	11 105	12 152
Skyldig lønn og feriepenger	18	49 375	39 566
Annen kortsiktig gjeld	18	113 011	109 227
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		<i>1 587 133</i>	<i>1 352 347</i>
Avregning bevilgningsfinansiert virksomhet			
Adm. avsetning	15	46 786	40 271
Forskningsforpliktelse r	15	3 117 441	2 676 230
<i>Sum avregning bevilgningsfinansiert virksomhet</i>		<i>3 164 227</i>	<i>2 716 500</i>
Sum gjeld		4 782 858	4 099 254
Sum virksomhetskapi tal og gjeld		4 812 705	4 137 489

Forskningsrådet i tall

Forskningsrådet har etablert to kilder for tall og statistikk om Forskningsrådet. Den ene er Forskningsrådet i tall, som gir nøkkeltallene for virksomheten. Den andre er Prosjektbanken, som gir statistikk, data og resultater fra prosjekter finansiert av Norges forskningsråd. Nedenfor følger noen nøkkeltall fra disse kildene.

NØKKELTALL FOR FORSKNINGSRÅDET		mill. kroner			
	2013	2014		2013	2014
FoU-inntekter	7 557	8 046	Prosjektbevilninger	7 377	8 050
Disponibelt budsjett	9 758	10 800			
Forbruk	7 003	7 614	Brukerstyrte innovasjonsprogrammer	945	1 048
Overføringer	2 755	3 186	Store programmer	950	1 039
			Handlingsrettede prog	867	1 045
Intern administrasjon	565	571	Fri prosjektstøtte	639	704
Rådgivning	183	188	SFF/SFI/FME	584	636
Finansiering	239	238	Rettet internasjonaliseringstiltak	258	314
Møteplass	81	84	Vitenskapelig utstyr og infrastruktur	115	454
Forvaltning	63	61			
			Humaniora	235	268
Antall årsverk	448	449	Landbruks- og fiskerifag	733	790
Ledere, antall	39	40	Mat.nat.	1 278	1 507
Rådgivere, antall	351	349	Samfunnsvitenskap	1 066	1 147
Konsulenter, antall	70	69	Medisin og helsefag	632	870
			Teknologi	2 410	2 647
Ekstern administrasjon	183	192			
Drift, søknadsbehandling	124	118	Grunnforskning	3 232	3 594
Kunnskapsgrunnlag	11	23			
Kommunikasjon	48	51	Universitet- og høyskolesektor	1 901	2 514
			Instituttsektor	1 812	1 988
Antall styrever og utvalg	74	70	Basisbevilgninger instituttsektor	970	1 067
Antall medlemmer	640	650	Næringsliv	1 095	1 258
Antall saker i HS & DS	419	406	Helseforetakene	157	224
Antall ferdige evalueringer	11	3			
Antall nye strategier/policyer	4	1	Globale utfordringer	1 401	1 439
			Bedre helse og helsjetjenester	647	755
Antall søknader	5 488	5 129	Velferd og profesjonsutøvelse	242	253
Forskerprosjekt	2 325	1 872	Næringsliv i hele landet	815	848
Personlig postdoktorstipend	310	194	Strategisk næringsrelevant forskning	1 482	1 532
Unge forskertalenter		231	Velfungerende forskningssystem	2 778	3 082
Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN)	479	357	Høy kvalitet i forskningen	1 514	1 677
Kompetanseprosjekt for næringslivet (KPN)	245	127	Internasjonalisering av forskningen	423	535
			Utnyttelse av resultater og ressurser	257	243
Antall nye prosjekter	1 667	1 968			
Totalt antall prosjekter	4 988	5 407	SkatteFUNN - aktive prosjekter	3 975	4 821
			SkatteFUNN -budsjetterte prosjektkostn.	13 100	16 200
Innvilgelse Programmer (karakter > 5)	73 %	77 %	SkatteFUNN-budsjetterte skattefradrag	2 200	2 700
Innvilgelse Fri Pro (karakter > 5)	35 %	47 %			
Andel kvinnelige prosjektledere	33 %	33 %			
			Administrasjon/FoU-inntekter	9,9 %	9,5 %
Doktorgradsstipend (årsverk)	1 397	1 217	Kostnad pr prosjekt&søknad	0,0347	0,0338
Post doc (årsverk)	803	772	Søknad/prosjekt pr ansatt (eks. ledere)	25	25

Norges forskningsråd

Drammensveien 288
Postboks 564
1327 Lysaker

Telefon +47 22 03 70 00
Telefaks +47 22 03 70 01
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Design omslag: Design et cetera AS
Trykk: 07 Gruppen/Forskningsrådet
Opplag: 100

Oslo, juni 2015

ISBN 978-82-12-03434-1 (trykk)
ISBN 978-82-12-03435-8 (pdf)

Publikasjonen kan bestilles og lastes ned på
www.forskningsradet.no/publikasjoner